

Załączny, Jolanta

"Rocznik Legionowski", t. I, Legionowo 2004; t. II, Legionowo 2006 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 19, 309-311

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rocznik Legionowski,
t. I, Legionowo 2004, 220 s.; t. II, Legionowo 2006, 376 s.

Towarzystwa regionalne pełnią znaczącą rolę w życiu małych społeczności. Szczególnie dotyczy to procesu pogłębiania wiedzy o regionie i kształtowania postaw. W procesie tym pomocne mogą być wszelkie wydawnictwa. Dlatego cieszy pojawienie się na rynku wydawniczym każdej publikacji sygnowanej przez takie towarzystwo. Warto więc odnotować fakt zadomowienia się w środowisku lokalnym – miejmy nadzieję, że na trwałe – „Rocznika Legionowskiego” wydawanego przez Towarzystwo Przyjaciół Legionowa. Do tej pory ukazały się dwa numery tego czasopisma.

Pomysł wydania pierwszego numeru zrodził się, jak wspominają we wstępie inicjatorzy tego przedsięwzięcia – Arkadiusz Kołodziejczyk i Jacek Szczepański, przy okazji obchodów 50-lecia nadania miastu Legionowo praw miejskich. Wydawcą jest Towarzystwo Przyjaciół Legionowa, publikację sponsoruje Urząd Miasta Legionowa. W skład komitetu redakcyjnego, którego redaktorem naczelnym jest wspomniany już Arkadiusz Kołodziejczyk (historyk dziejów najnowszych, badacz dziejów Mazowsza i Podlasia, profesor Instytutu Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach), wchodzi regionaliści związani z Legionowem. Funkcję sekretarza redakcji pełni Jacek Szczepański – dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Legionowo.

Prezentowane na łamach „Rocznika” materiały zostały podzielone na kilka działów tematycznych. W obydwu tomach znalazły się więc: rozprawy, studia, artykuły dotyczące różnych wydarzeń z przeszłości Legionowa i okolic, źródła i materiały, legionowskie biografie, prezentacja Zbiorów Historycznych Miasta Legionowo (obecnie już Muzeum Historycznego), recenzje i noty wydawnicze, kronika. Ponadto w tomie drugim pojawił się nowy dział poświęcony edukacji regionalnej, na który złożyło się aż pięć artykułów. W pierwszym tomie problem ten sygnalizowany był za ledwie przez jeden materiał. Jak wyjaśnili we wstępie przedstawiciele redakcji, publikacja „jawi się jako niezwykle ważny sprzymierzeniec w promowaniu legionowskiej »Małej Ojczyzny« i szkolnej edukacji historycznej, w kształtowaniu lokalnego, dobrze pojętego patriotyzmu”. Nie bez znaczenia jest fakt, że wśród autorów artykułów w „Roczniku” są również nauczyciele, którzy świadomie angażują się w działalność na rzecz regionu.

Z uwagi na różnorodny charakter zamieszczanych artykułów publikacja przeznaczona jest dla szerokiego grona odbiorców. Pozwala bowiem bliżej poznać dzieje regionu, służy jako materiał dydaktyczny w pracy legionowskich nauczycieli, zaspokaja naturalną ciekawość środowiska, popularyzuje wiedzę, wzmacnia lokalną tożsamość.

Choćby pobieżna lektura tytułów prac w każdym z omawianych działów pozwala na zorientowanie się w bogactwie prezentowanych tematów. Dział: „Rozprawy, studia, artykuły” w pierwszym tomie „Rocznika” otwiera artykuł Arkadiusza Kołodziejczyka podsumowujący 50 lat praw miejskich Legionowa (s. 7-20). Dalej znalazły się rozważania na temat genezy nazwy miasta (Jacek Szcze-

pański, s. 21-34), historii Zakładów Przemysłowych „Podkowa” (Katarzyna Kuligowska, s. 53-72), Obserwatorium Astronomiczno-Geodezyjnego w Borowej Górze (Włodzimierz Bławdziewicz, s. 49-52) czy atrakcji turystycznych okolic Legionowa (Tomasz Chodorski, s. 79-92). W tym dziale znalazł się też artykuł dotyczący wykorzystania publikacji Towarzystwa Przyjaciół Legionowa w pracy nauczycieli (Wiesława Zalewska, s. 73-78), który zainicjował tematykę edukacji regionalnej i dał niejako początek samodzielnemu działowi w numerze drugim.

Tematyka tego działu w kolejnym tomie przedstawia się równie interesująco, a artykuły są jeszcze bardziej zróżnicowane. Oprócz okolicznościowego opracowania na temat 25-lecia Towarzystwa Przyjaciół Legionowa (Piotr Chróściel, s. 7-20) znalazły się prezentacje obiektów historycznych – twierdza Modlin (Paweł Jankowski, s. 131-142) czy gospodarczych – elektrownia i stopień wodny Dębe (Tomasz Chodorski, s. 167-178). Autorzy sięgnęli też po tematy odległe czasowo, próbując odpowiedzieć na pytanie o obecność Wazów w Nieporęcie (Włodzimierz Bławdziewicz, s. 21-24), analizie poddawane zostały dzieje cechu rybackiego w Serocku (Sławomir Jakubczak, s. 25-44). Na szczególną uwagę zasługują wątki wojskowe, przedmiotem rozważań są przejawy życia kulturalnego oficerów internowanych w 1917 r. w Beniaminowie (Arkadiusz Kołodziejczyk, s. 45-62), tradycja 1. Legionowskiego Batalionu Dowodzenia (Erazm Domański, s. 101-130) czy Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki w Zegrzu (Miroslaw Pakuła, s. 143-166). Niewątpliwie ciekawe są artykuły poświęcone życiu literackiemu Legionowa, z którym w przeszłości był związany Igor Newerly (Jacek Szczepański, s. 63-76). A i współcześnie Legionowo może poszczycić się wieloma twórcami, jak chociażby Anna Czachorowska, Celina Majchrzak, Bronisława Romanowska-Mazur czy młodzi twórcy z kręgu Miejskiego Ośrodka Kultury (Zdzisław Koryś, s. 77-100).

Na szczególną uwagę zasługują niewątpliwie fachowo prowadzone badania nad materiałami archiwalnymi, co zaowocowało wieloma ciekawymi opracowaniami. Przedmiotem dociekań stała się monografia Legionowa napisana w 1935 r. przez Józefę Iwaszkiewiczównę (Mariusz Błaszczak, s. 109-124) i sprawozdanie ppłk. Stanisława Mazurka z ewakuacji wytwórni balonów z Legionowa do Rumunii we wrześniu 1939 r. (Arkadiusz Kołodziejczyk i Jacek Szczepański, s. 125-144), a także dekret biskupa płockiego z 1660 r. (Włodzimierz Bławdziewicz, s. 93-96) oraz przeszłość cmentarza wojskowego w Wieliszewie (Jacek Szczepański, s. 97-108). Równie różnorodną tematykę prezentuje ten dział w tomie drugim. Niezwykle interesujące jest odnajdywanie i analizowanie wzmianek o podlegionowskiej Olszewnicy w utworach Józefa Wybickiego, Stanisława Trembeckiego czy Ignacego Krasickiego (Tadeusz Swat, s. 179-202), a także studiowanie raportów Komisji Policji Obojga Narodów w poszukiwaniu informacji na temat mieszkańców Serocka (Sławomir Jakubczak, s. 203-208). Dla badaczy dziejów Legionowa nie jest tajemnicą, że miasto to miało swój odpowiednik na Wołyniu, gdzie istniała w latach 1915–1916 osada wojskowa o tej samej nazwie. Z tego względu na łamach „Rocznika” pojawił się artykuł poświęcony odbudowie polskich cmentarzy wojennych w tamtym rejonie (Adam Kaczyński, s. 221-229).

Historię regionu poznaje się przez losy pojedynczych osób, których dokonania nie można przemilczeć. Takich postaci nie brakuje też w Legionowie i okolicach,

dlatego tak ciekawie prezentuje się kolejny dział zatytułowany „Legionowskie biografie”. Tak się złożyło, że bohaterami opracowań stali się wojskowi. Tę nieco-dzienną galerię otwiera (w ujęciu chronologicznym) „legionowski Kmicic”, czyli generał Bolesław Roja, ojciec chrzestny Legionowa (Jerzy Gutkowski, s. 233-246) oraz st. sierż. Franciszek Mazur, którego życie doskonale wpisuje się w skomplikowane losy II RP (Piotr Chróściel, s. 247-252). Bardzo silne są więzy Legionowa ze strukturami Armii Krajowej, stąd biografie działaczy AK: płk. Władysława Rażmowskiego (Arkadiusz Kołodziejczyk, s. 149-158), ppłk. Edwarda Dietricha (Felix Litwiniak, s. 253-256) czy Andrzeja Paszkowskiego (Elżbieta Pogorzelska, s. 257-264). Niewątpliwie jednak na plan pierwszy wysuwa się postać dla mieszkańców Legionowa szczególnie, ksiądz pułkownik Jan Mrugacz – duchowny i społecznik, któremu miasto zawdzięcza wiele działań, to on właśnie zabiegał o uruchomienie kina w Legionowie, stworzenie muzeum, wspierał budowę stadionu, angażował się w budowę szkół (Jacek Szczepański, s. 145-148).

Na łamach kolejnych numerów „Rocznika” znalazło się omówienie Zbiorów Historycznych Miasta Legionowo (dziś Muzeum Historyczne). To okazja do prezentowania eksponatów oraz działalności placówki.

Dużo miejsca poświęcono recenzjom wydawnictw o charakterze regionalnym. Znalazły się tam publikacje Towarzystwa Przyjaciół Legionowa oraz wydawnictwa związane z historią Legionowa i okolic, a trzeba przyznać, że lista prezentowanych książek jest imponująca.

Ostatnim działem zamykającym obydwie tomy „Rocznika” jest „Kronika” zawierająca kalendarium działalności Towarzystwa Przyjaciół Legionowa (Elżbieta Pogorzelska, R I, s. 213-220 i R II, 361-370).

Jak już wspomniano wcześniej, drugi tom „Rocznika” wzbogacił się o jeszcze jeden dział stworzony i kierowany do nauczycieli – „Edukacja regionalna”. Znalazły się tam materiały prezentujące różnorodne działania pedagogiczne, mające na celu popularyzację wiedzy o przeszłości regionu, są więc refleksje organizatorów Międzygminnego Turnieju Wiedzy o Regionie Zalewu Zegrzyńskiego (Marzena Muda i Włodzimierz Bławdziewicz, s. 293-296), informacje o działaniach legionowskich Zbiorów Historycznych na rzecz oświaty (Jacek Szczepański, s. 289-292) czy opisy konkretnych działań edukacyjnych związanych bezpośrednio z historią regionalną (Jolanta Załączny, s. 265-282; Małgorzata Marszałek, s. 283-288).

Choćby tak powierzchowne przejrzanie zawartości dwóch numerów „Rocznika” pozwala utwierdzić się w przekonaniu, że jest to publikacja znacząca dla kształtowania oblicza tego regionu. Tak cenna inicjatywa stawia Legionowo wśród miejscowości o uznanym dorobku i pozwala mieć nadzieję na dalszą aktywną działalność miejscowego środowiska miłośników „Małej Ojczyzny”.

Jolanta Załączny